

ФІСКАЛЬНІ РИЗИКИ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ МІСТА СУМИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОШИРЕННЯМ COVID-19¹**Рябушка Л.Б.,**

к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
l.riabushka@uabs.sumdu.edu.ua

Пахненко О.М.,

к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
o.pakhnenko@uabs.sumdu.edu.ua

Куліш О.В.,

студент,
Сумський державний університет, м. Суми
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна
greyh0098@gmail.com

В статті проведено аналіз виконання доходної частини бюджету міста Суми та досліджено вплив пандемії COVID-19 на динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів у 2020 році. На основі аналізу показників динаміки власних доходів місцевих бюджетів, частки доходів місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України та у ВВП встановлено, що реформа децентралізації сприяла збільшенню самостійності та фінансової достатності місцевих бюджетів, однак бюджетна система України зберігає високий рівень централізованості. Проведено аналіз виконання доходної частини бюджету м. Суми, який засвідчив наявність щорічного приросту абсолютної суми надходжень, проте темп приросту власних доходів міського бюджету протягом 2017-2019 рр. щорічно зменшувався. Визначено, що незважаючи на досягнутий прогрес у забезпечення самостійності та фінансової достатності місцевих бюджетів, нові ризики, що виникли у 2020 році у зв'язку з пандемією COVID-19 та впровадженням карантинних обмежень, зумовили погіршення ситуації на всіх рівнях бюджетної системи та створили значні загрози виконанню планових показників бюджетів та збереженню їх збалансованості. Загальне зниження ділової активності суб'єктів бізнесу, зростання рівня безробіття та перехід на часткову зайнятість, обмеження туристичної активності зумовили значне скорочення очікуваних надходжень від податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку, туристичного збору. Додатковий негативний вплив на виконання місцевих бюджетів за доходами мало запровадження законодавчих ініціатив щодо тимчасового звільнення від оподаткування та встановлення інших податкових пільг, у тому числі щодо сплати податку на доходи фізичних осіб; звільнення від нарахування та сплати земельного податку у березні 2020 року та відстрочення платежу за квітень 2020 року; податкові канікули щодо податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; зміна граничних обсягів доходу та податкових ставок щодо єдиного податку тощо. Враховуючи слабкість доходної бази більшості місцевих бюджетів, запропоновано здійснювати запровадження таких заходів виключно з урахуванням необхідності підтримання достатності наповнення місцевих бюджетів та мінімізації негативних наслідків реалізації фінансових ризиків.

Ключові слова: доходи бюджету, виконання бюджету, податкові надходження, місцевий бюджет, COVID-19.

DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-19

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Місцеві бюджети виступають важливим фактором економічного, інноваційного розвитку, інструментом регулювання макроекономічних процесів, інструментом реалізації державної соціально-економічної політики, фінансовою базою розвитку

¹ Виконано в рамках науково-дослідної теми «Механізм синергетичної взаємодії інструментів економічної політики як драйвер стабілізації секторів економіки в контексті зростаючих чинників вразливості внаслідок пандемії COVID-19» (Регістраційний номер проєкту: 0120U104765), що фінансується за рахунок коштів Національного фонду досліджень України, 2020-2021.

територій, основним важелем фінансового регулювання і вирівнювання, головним джерелом фінансових ресурсів для вирішення соціальних і економічних проблем, утримання та розвитку місцевого господарства, підвищення рівня добробуту населення. Протягом останніх років реалізація реформи децентралізації була у тому числі спрямована на зміцнення доходної бази місцевих бюджетів, підвищення їх самостійності та загальне зростання ефективності функціонування бюджетної системи України. Однак незважаючи на досягнуті позитивні зміни, надзвичайні обставини, що склалися у зв'язку з поширенням COVID-19, зумовили різке зростання фіскальних ризиків щодо виконання як Державного, так і місцевих бюджетів в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням фінансової децентралізації місцевих бюджетів, планування та виконання їх доходної частини на сьогоднішній день присвячено багато наукових досліджень. Однак поширення COVID-19 стало форс-мажорною обставиною та критичним деструктивним фактором для багатьох сфер діяльності та економіки країни в цілому. Це викликало значний інтерес до даної проблематики у наукових колах та спричинило появу ряду досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців щодо впливу пандемії COVID-19 на бюджетну сферу та місцеві бюджети зокрема. Ці питання дослідили у своїх роботах: А. Двігун [3], Ю. Іванов та О. Іванова [6], П. Фугело та С. Савицька [8], С. Дубе (S. Dube) та С. Діміно (C. Dimino) [9] та інші. Однак наслідки пандемії ще не можна повністю оцінити та спрогнозувати, тому актуальності набуває аналіз поточного стану та глибини проблем спричинених впливом COVID-19 на різні сфери господарської діяльності, зокрема на наповнення місцевих бюджетів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є аналіз виконання доходної частини бюджету міста Суми та вплив пандемії COVID-19 на динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів у 2020 році.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За період 2015-2019 рр. завдяки реалізації реформи децентралізації в Україні було досягнуто значно вищої фіскальної самостійності місцевих бюджетів та збільшено базу формування їх доходної частини. Це підтверджують показники динаміки власних доходів місцевих бюджетів (загальна сума доходів без врахування офіційних трансфертів), частки доходів місцевих бюджетів у ВВП та у Зведеному бюджеті України за відповідний період (табл. 1).

Таблиця 1 – Аналіз впливу бюджетної децентралізації на показники доходів місцевих бюджетів протягом 2015-2019 рр. (на основі даних [4; 5])

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення за період
Доходи місцевих бюджетів (без урахування трансфертів), млрд грн	120,5	170,7	229,5	263,5	300,2	179,7
Доходи Зведеного бюджету України, млрд грн	652,0	782,9	1017,0	1184,2	1289,8	637,8
ВВП, млрд грн	1979,4	2383,2	2982,9	3558,7	3974,6	1995,2
Частка доходів місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України, %	18,5	21,8	22,6	22,2	23,3	4,8
Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП, %	6,1	7,2	7,7	7,4	7,6	1,5

Аналізуючи дані таблиці 1 можемо відмітити, що в цілому по Україні сума доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів протягом 2015-2019

рр. постійно зростала. Загальний приріст за аналізований період склав 179,7 млрд грн або 149,2 %. Позитивна динаміка спостерігалася і по відносним показникам забезпеченості місцевих бюджетів. Так, наприклад, частка доходів місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України зросла на 4,8 процентних пункти з 18,5 % у 2015 році до 23,3 % у 2019 році. Незважаючи на відзначену позитивну тенденцію, бюджетна система України зберігає високий рівень централізованості та першочергову орієнтацію на формування і виконання Державного бюджету.

Серед позитивних тенденцій можна зазначити також зростання частки власних доходів місцевих бюджетів у ВВП. В цілому за період 2015-2019 рр. цей показник зріс на 1,5 процентних пункти, однак протягом досліджуваного періоду його значення мали різні тенденції до зміни. Найвище значення зазначеного показника, а саме 7,7 %, було досягнуто у 2017 році.

Що стосується виконання дохідної частини бюджету м. Суми, то на основі аналізу звітів про виконання міського бюджету, розміщених на Інформаційному порталі Сумської міської ради [1] можна зробити висновок, що протягом 2017-2019 рр. загальний обсяг власних надходжень бюджету м. Суми мав динаміку до збільшення. Приріст власних надходжень за цей період склав майже 410,0 млн грн, або 28,11 %. Поряд із тим, сума офіційних трансфертів значно зменшилась у 2019 році, а саме на 535,1 млн грн порівняно з 2018 роком та на 303,9 млн грн порівняно з 2017 роком.

Аналізуючи динаміку власних доходів бюджету м. Суми, варто відмітити, що незважаючи на щорічний приріст абсолютної суми надходжень, темп приросту власних доходів міського бюджету протягом 2017-2019 рр. щорічно зменшувався. Так, у 2017 році він складав 77,3 %, у 2018 році – 17,7 %, а у 2019 р. – 8,8 % (рис. 1). Така динаміка, з одного боку, свідчить про наявність додатного приросту власних надходжень міського бюджету, проте з іншого боку при вищих темпах зростання обсягів витрат цього приросту може бути недостатньо.

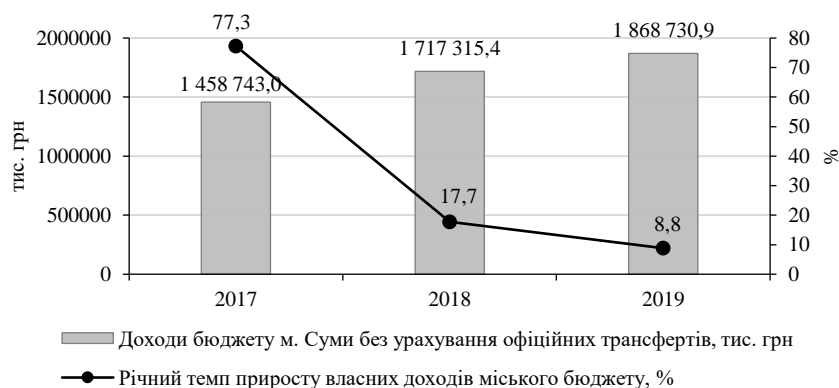

Рисунок 1 – Динаміка власних доходів бюджету м. Суми за період 2017-2019 рр. (на основі даних [1])

Переходячи до аналізу структури доходів бюджету м. Суми, можна відмітити, що вона зазнала суттєвих змін у 2019 році, порівняно з періодом 2017-2018 рр. Це було зумовлено одночасним зростанням обсягу податкових надходжень та значним скороченням суми офіційних трансфертів у 2019 році. Так, якщо у 2017-2018 рр. найбільшу питому вагу в структурі доходів із часткою близько 49 % займали офіційні трансферти, то у 2019 році основна частина надходжень міського бюджету, а саме 57,7 %, була сформована за рахунок податкових надходжень. Таким чином, протягом аналізованого періоду частка податкових надходжень зросла на 11,5 процентних пунктів. Такі зміни можна оцінювати позитивно, адже збільшилась частка саме власних надходжень, зросла автономія міського бюджету.

Незважаючи на досягнутий прогрес у забезпечення самостійності та фінансової достатності місцевих бюджетів, нові ризики, що виникли у 2020 році у зв'язку з пандемією COVID-19 та впровадженням карантинних обмежень, зумовили погіршення ситуації на всіх рівнях бюджетної системи та створили значні загрози виконанню планових показників бюджетів та збереженню їх збалансованості.

Аналізуючи динаміку зміни податкових надходжень місцевих бюджетів протягом січня-вересня 2020 року в порівнянні з показниками відповідних періодів 2019 року, можна зробити висновок, що темпи приросту податкових надходжень у 2020 році були значно нижчими за показники відповідних періодів 2019 року ще з самого початку бюджетного року до впровадження карантину (рис. 2). Тим не менше, протягом січня-березня 2020 року мали місце додатні показники темпу приросту податкових надходжень, значення яких коливалися в межах від 8,5 % до 13,6 %.

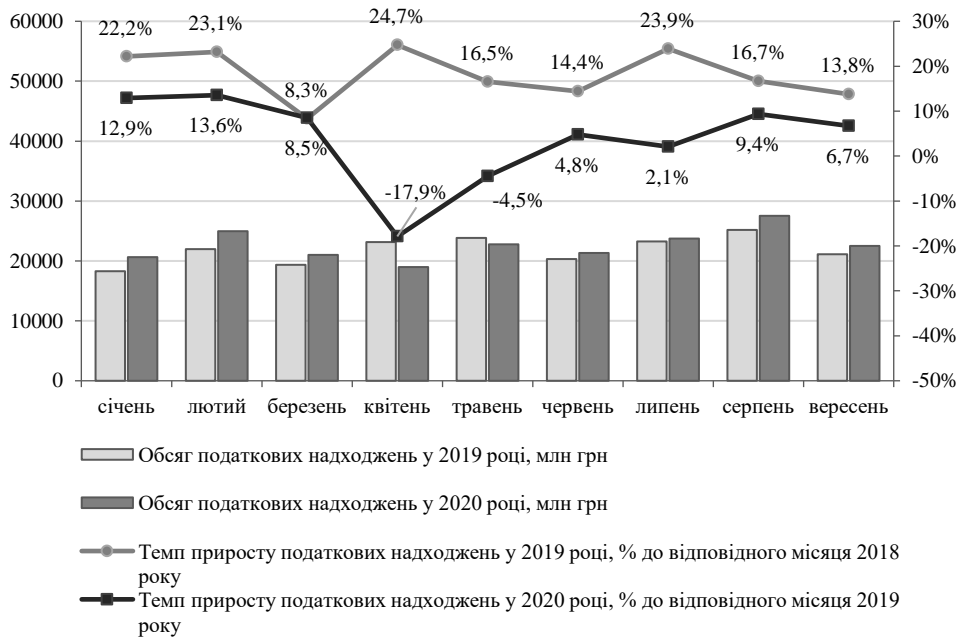

Рисунок 2 – Вплив пандемії COVID-19 на динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні протягом січня-вересня 2020 р. (на основі даних [5])

У квітні 2020 року разом із запровадженням жорстких карантинних обмежень відбулося різке падіння обсягів податкових надходжень місцевих бюджетів, як у порівнянні з березнем 2020 року (зменшилися на 9,5 %), так і в порівнянні з квітнем 2019 року (скоротилися на 17,9 %). У травні 2020 року було отримано податкових надходжень до місцевих бюджетів на 3,8 млрд або 19,9 % більше, ніж у квітні, однак у порівнянні з травнем 2019 року відбулося скорочення податкових надходжень на 4,5 %.

Протягом наступного періоду (червень-вересень 2020 року) можна сказати про певну стабілізацію ситуації та наявність позитивного приросту податкових надходжень місцевих бюджетів порівняно з відповідними показниками 2019 року. Однак якщо у 2019 році темпи приросту податкових надходжень до відповідного місяця 2018 року протягом червня-вересня коливалися в межах від 13,8 % до 23,9 %, то у 2020 році аналогічні темпи приросту не перевищували 9,4 %.

В аспекті аналізу виконання доходної частини місцевих бюджетів у розрізі податкових надходжень, варто зауважити, що основну їх частку забезпечують надходження від податку на доходи фізичних осіб. За своєю економічною сутністю

податок на доходи фізичних осіб є прямим податком, а його надходження до бюджету суттєво залежать від змін економічної кон'юнктури та безпосередньо від рівня зайнятості населення, середньої заробітної плати тощо. Порівняно із непрямими податками, зокрема податком на додану вартість, надходження від податку на доходи фізичних осіб є менш стабільним джерелом наповнення бюджету. Це особливо відчувається у періоди криз, економічної та фінансової нестабільності.

Окрім об'єктивних чинників зниження надходжень до місцевих бюджетів, зумовлених переходом значної частини працівників на неповний робочий день, наданням відпусток за власний рахунок, зростанням рівня безробіття та зменшенням загального рівня оплати праці, слід виокремити додаткові фактори скорочення доходів місцевих бюджетів, сформовані в результаті адміністративних рішень центральних органів влади в Україні [2; 8].

Так, наприклад, з метою полегшення умов діяльності суб'єктів бізнесу на період карантину Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019)» [7], відповідно до положень якого були запроваджені такі зміни щодо сплати податків фізичними, юридичними особами та підприємцями:

1) щодо сплати податку на доходи фізичних осіб: при розрахунку податкової знижки дозволено включати всю суму допомоги у грошовій або натуральній формі, наданої благодійним, громадським організаціям, державним та місцевим органам охорони здоров'я, а також закладам охорони здоров'я державної або комунальної форми власності для боротьби з коронавірусом;

2) щодо податку на майно:

- звільнення від нарахування та сплати земельного податку (включаючи орендну плату за земельні ділянки державної та комунальної власності) за березень 2020 року за земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні фізичних або юридичних осіб та використовуються ними в господарській діяльності. Строк сплати земельного податку за квітень 2020 року подовжено до липня 2020 року;

- стосовно податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, запроваджено «податкові канікули» щодо об'єктів нежитлової нерухомості;

3) щодо єдиного податку: з квітня 2020 року збільшено граничний обсяг доходів, який дозволяє застосовувати спрощену систему оподаткування, а органам місцевого самоврядування надано право вносити зміни в рішення про встановлення місцевих податків та зменшувати ставки єдиного податку;

4) щодо адміністрування податків: на період з 18 березня по 31 травня 2020 року запроваджено мораторій на документальні та фактичні перевірки, а також скасовано деякі штрафні санкції за порушення податкового законодавства протягом періоду з 1 березня по 31 травня 2020 року (не розповсюджується на порушення щодо акцизного податку, податку на додану вартість, рентної плати).

Зазначені дії центральної влади разом із частковою зупинкою економічної діяльності зумовили значне скорочення податкових надходжень до місцевих бюджетів за відповідними статтями (зокрема, земельним та єдиним податком, неподатковими надходженнями в частині штрафних санкцій) у березні, квітні та травні 2020 року. Зниження надходжень за податком на доходи фізичних осіб та податком на нерухоме майно внаслідок прийнятих законодавчих змін відобразиться на доходній частині бюджетів у 2021 році.

Узагальнюючи вплив розглянутих фіскальних ризиків на виконання доходної частини місцевих бюджетів, проведемо аналіз динаміки формування податкових надходжень міського бюджету м. Суми у 2 кварталі 2020 року у порівнянні з показниками попереднього кварталу та показниками відповідного періоду 2019 року (табл. 2).

Фактичні надходження міського бюджету у 2 кварталі 2020 року суттєво скоротилися практично за усіма основними статтями податкових надходжень. Так,

наприклад, порівняно із 1 кварталом 2020 року надходження від податку на доходи фізичних осіб були меншими на 1,2 % або 3,6 млн грн. Порівняно з відповідним кварталом 2019 року показник 2020 року був на 2,7 % вищим, однак основною причиною цього є вищий рівень мінімальної заробітної плати, що дещо компенсувало скорочення надходжень від податку на доходи фізичних осіб за цей період.

Таблиця 2 – Вплив пандемії COVID-19 на динаміку податкових надходжень міського бюджету м. Суми у 1 та 2 кварталі 2020 року, тис. грн (на основі даних [1])

Показники податкових надходжень	1 квартал 2019 р.	1 квартал 2020 р.	2 квартал 2019 р.	2 квартал 2020 р.	Відхилення у 2 кварталі 2020 року	
					до 1 кв. 2020 р.	до 2 кв. 2019 р.
Податок та збір на доходи фізичних осіб	263344,0	296084,2	284884,1	292460,0	-1,2%	2,7%
Податок на прибуток підприємств	62,1	203,0	90,1	113,2	-44,2%	25,6%
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	68,4	68,2	63,6	123,6	81,1%	94,2%
Акцизний податок	17273,1	32406,0	47458,1	38086,1	17,5%	-19,7%
Податок на нерухоме майно	2235,6	3720,7	4305,8	2870,6	-22,8%	-33,3%
Земельний податок	45825,7	43074,8	45522,3	33068,2	-23,2%	-27,4%
Транспортний податок	326,2	419,4	106,3	184,6	-56,0%	73,6%
Єдиний податок	60849,7	66401,0	47053,7	51466,8	-22,5%	9,4%
Туристичний збір	110,7	196,8	222,4	121,0	-38,5%	-45,6%
Екологічний податок	982,1	870,7	1240,7	1061,3	21,9%	-14,5%

В результаті карантинних обмежень серед лідерів за обсягами збитків є туристична галузь та готельний бізнес. Це можна побачити і по динаміці туристичного збору, надходження від якого скоротилися у 2 кварталі 2020 року на 38,5 % порівняно з 1 кварталом 2020 року, та на 45,6 % порівняно з 2 кварталом 2019 року. Значні скорочення надходжень були отримані також по податку на майно, що у тому числі було зумовлено діями центральної влади щодо впровадження податкових канікул. Зокрема, надходження земельного податку у 2 кварталі 2020 року до міського бюджету м. Суми були на 23,2 % або на 10,0 млн грн меншими порівняно з 1 кварталом 2020 року, та на 27,4 % або на 12,4 млн грн меншими порівняно з 2 кварталом 2019 року. Надходження по податку на нерухоме майно також скоротилися: на 22,8 % та на 33,3 % порівняно із 1 кварталом 2020 року та 2 кварталом 2019 року відповідно.

Внаслідок зниження ділової активності підприємців у 2 кварталі 2020 року також скоротилися і надходження по податку на прибуток від комунальних підприємств – на 44,2 % або 89,8 тис. грн порівняно з попереднім кварталом, та по єдиному податку – на 22,5 % або 14,9 млн грн.

Зважаючи на слабкість дохідної бази більшості місцевих бюджетів, запровадження заходів щодо підтримки бізнесу в умовах карантину, звільнення від оподаткування або запровадження інших податкових пільг повинно здійснюватися з урахуванням проблеми наповнюваності місцевих бюджетів та необхідності підтримання їх фіскальної достатності. З іншого боку, в ситуації, що склалася, зокрема щодо суттєвого недовиконання планових показників бюджетів і обмежених можливостей покрити сформований дефіцит, актуальності набуває більш ефективне управління коштами місцевих громад, виваженість та раціональність у витрачання наявних фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

ВИСНОВКИ

Основним фіскальним ризиком невиконання планових показників надходжень до місцевих бюджетів у 2020 році стало поширення коронавірусної хвороби і запровадження у зв'язку з цим ряду обмежувальних заходів та режимів карантину.

Загальне зниження ділової активності суб'єктів бізнесу, зростання рівня безробіття та перехід на часткову зайнятість, обмеження туристичної активності зумовили значне скорочення очікуваних надходжень від податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку, туристичного збору. Додатковий негативний вплив на виконання місцевих бюджетів за доходами мало запровадження законодавчих ініціатив щодо тимчасового звільнення та відстрочення оподаткування за земельним податком та податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та іншими. Однак, враховуючи слабкість дохідної бази більшості місцевих бюджетів, запровадження таких заходів повинно реалізовуватися виключно з урахуванням необхідності підтримання достатності наповнення місцевих бюджетів та мінімізації негативних наслідків реалізації фіскальних ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджет Сумської міської ОТГ. Інформаційний портал Сумської міської ради. URL: <https://smr.gov.ua/uk/dokumenti/miskij-byudzheth/>
2. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України. Кабінетне дослідження, Липень 2020. Громадська організація «Центр прикладних досліджень». Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні. URL: <https://cpd.com.ua/uk/vplyv-covid-19-ekonomika-ukrainy/>
3. Двігун А. О. Коронакриза: нові можливості громад та виклики для децентралізації. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/scientific-achievements-of-modern-societytyniss.pdf>
4. Державна служба статистики. Статистична інформація. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Звітність. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
6. Іванов Ю. Б., Іванова О. Ю. Коронавірус проти децентралізації: ризики та виклики розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах пандемії. *Проблеми економіки*. № 2 (44). 2020. С. 209–215. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-2_0-pages-209_215.pdf
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019): Закон України від 30.03.2020 р. № 540-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/540-20>
8. Фугело П., Савицька С. Вплив пандемії covid-19 на наповнення місцевих бюджетів. *Економічний дискурс*. 2020. № 2. С. 86-94. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-9>
9. Dube S., Dimino C. COVID-19 is a Budget Challenge for States–But There Are Solutions. URL: <https://www.pewtrusts.org/en/research-and-analysis/articles/2020/05/13/covid-19-is-a-budget-challenge-for-states-but-there-are-solutions>

REFERENCES

1. The budget of the Sumy city. Sumy City Council information portal. URL: <https://smr.gov.ua/uk/dokumenti/miskij-byudzheth/>
2. Vplyv COVID-19 ta karantynnykh обмежен' na ekonomiku Ukrainy. Kabinetne doslidzhennya [Impact of COVID-19 and quarantine restrictions on the economy of Ukraine. Cabinet research] (2020). Public organization «Center for Applied Research». Konrad Adenauer Foundation in Ukraine. URL: <https://cpd.com.ua/uk/vplyv-covid-19-ekonomika-ukrainy/> [in Ukrainian].
3. Dvigun A.A. (2020). Koronakryza: novi mozhlyvosti hromad ta vyklyky dlya detsentralizatsiyi [Coronavirus crisis: new opportunities for communities and challenges for decentralization]. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/scientific-achievements-of-modern-societytyniss.pdf> [in Ukrainian].
4. State Statistics Service. Statistical information. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Reports. State Treasury Service of Ukraine. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
6. Ivanov Yu. B., Ivanova O. Yu. (2020). Koronavirus proty detsentralizatsiyi: ryzyky ta vyklyky rozvytku ob'yednanykh terytorial'nykh hromad v umovakh pandemiyi [Coronavirus against decentralization: risks and challenges of the development of united territorial communities in a pandemic]. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*, № 2 (44), 209–215. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-2_0-pages-209_215.pdf [in Ukrainian].
7. On amendments to some legislative acts aimed at providing additional social and economic guarantees in connection with the spread of coronavirus disease (COVID-2019): Law of Ukraine of 30.03.2020 № 540-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/540-20> [in Ukrainian].
8. Fugelo P., Savitska S. (2020). Vplyv pandemiyi covid-19 na napovnennya mistsevykh byudzhethiv [The impact of the covid-19 pandemic on the filling of local budgets]. *Ekonomichnyy dyskurs – Economic discourse*, № 2, 86–94. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-9> [in Ukrainian].
9. Dube S., Dimino C. (2020). COVID-19 is a Budget Challenge for States–But There Are Solutions. URL: <https://www.pewtrusts.org/en/research-and-analysis/articles/2020/05/13/covid-19-is-a-budget-challenge-for-states-but-there-are-solutions>

SUMMARY

Riabushka L., Pakhnenko O., Kulish O. Fiscal risks of Sumy city budget execution in connection with COVID-19.

The article analyzes the revenues of the budget of the city of Sumy and examines the impact of the COVID-19 pandemic on the dynamics of tax revenues of local budgets in 2020. Based on the analysis of local budget revenues, the share of local budget revenues in the Consolidated Budget of Ukraine, and the share of local budget revenues in GDP, it was found that the decentralization reform has increased the independence and financial adequacy of local budgets, but the budget system of Ukraine remains highly centralized. The article analyzes the actual budget revenues of Sumy. It showed the presence of an annual increase in the absolute amount of revenues, but the growth rate of own revenues of the city budget decreased annually during 2017-2019. It is determined that despite the progress made in ensuring the independence and fiscal adequacy of local budgets, the new risks that arose in 2020 in connection with the COVID-19 pandemic and the introduction of quarantine restrictions have worsened the situation at all levels of the budget system and posed significant threats to the implementation of budget targets and maintaining their balance. The general decline in business activity of business entities, rising unemployment and the transition to part-time employment, restrictions on tourism activity have led to a significant reduction in expected revenues from personal income tax, single tax, tourist tax. An additional negative impact on the actual revenues of local budgets was the introduction of legislative initiatives on temporary exemption from taxation and the establishment of other tax benefits, including benefits for the payment of personal income tax; exemption from accrual and payment of land tax in March 2020 and deferral of payment for April 2020; tax holidays for real estate tax; changes in income margins and single tax rates, etc. Given the weakness of the revenue base of most local budgets, it is proposed to implement such measures only taking into account the need to maintain the adequacy of local budgets and minimize the negative consequences of fiscal risks. On the other hand, more effective management of local budget funds, balance and rationality in the use of available financial resources are becoming important.

Keywords: budget revenues, budget execution, tax revenues, local budget, COVID-19.